Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ATANASIJA RANTA [*ATHANASIOS RANTOS*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2023. gada 19. oktobrī[1]

Apvienotās lietas C-395/22 un C-428/22

***"Trade Express-L" OOD* (C-395/22)**
***"DEVNIA TSIMENT" AD* (C-428/22)**
pret
Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia "Darzhaven rezerv i voennovremenni zapasi"

(*Administrativen sad – Varna* (Varnas Administratīvā tiesa, Bulgārija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Enerģētika – Direktīva 2009/119/EK – Dalībvalstu pienākums uzturēt jēlnaftas un/vai naftas produktu obligātas rezerves – Piegāžu saglabāšana – Regula (EK) Nr. 1099/2008 – Valsts tiesiskais regulējums, ar kuru uzņēmumiem ir noteikts pienākums izveidot drošības rezerves – Pienākums izveidot un uzturēt naftas produkta krājumus, kas netiek izmantoti šā uzņēmuma saimnieciskajā darbībā vai nav saistīti ar to

I. Ievads

1. Vai uzņēmumam, kas importē noteikta veida naftas produktus, var uzlikt pienākumu veidot cita veida naftas produkta krājumus saskaņā ar Direktīvas 2009/119/EK[2] 3. pantu, un apstiprinošas atbildes gadījumā, kāds ir šī pienākuma apjoms?

2. Tādi būtībā ir jautājumi, kurus mums ir uzdevusi *Administrativen sad – Varna* (Varnas Administratīvā tiesa, Bulgārija) un kuri aicina Tiesu pirmo reizi[3] interpretēt Direktīvu 2009/119, lai noteiktu dalībvalstu rīcības brīvību, īstenojot pienākumu uzturēt drošības rezerves. Precīzāk, abi lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt, pirmkārt,

1 Oriģinālvaloda – franču.

2 Padomes Direktīva (2009. gada 14. septembris), ar ko dalībvalstīm uzliek pienākumu uzturēt jēlnaftas un/vai naftas produktu obligātas rezerves (OV 2009, L 265, 9. lpp.), kas grozīta ar Komisijas Īstenošanas direktīvu (ES) 2018/1581 (2018. gada 19. oktobris) (OV 2018, L 263, 57. lpp.) (turpmāk tekstā – "Direktīva 2009/119" vai "pašreizējā direktīva").

3 Iepriekšējā Padomes Direktīva 68/414/EEK (1968. gada 20. decembris), ar ko EEK dalībvalstīm uzliek pienākumu uzturēt jēlnaftas un/vai naftas produktu obligātas rezerves (OV 1968, L 308, 14. punkts), un Padomes Direktīva 2006/67/EK (2006. gada 24. jūlijs), ar ko dalībvalstīm uzliek pienākumu uzturēt jēlnaftas un/vai naftas produktu obligātas rezerves (OV 2006, L 217, 8. lpp.) ir bijušas par pamatu dažiem spriedumiem, kuri šajā lietā nav būtiski (1990. gada 12. decembris, *Hennen Olie*, C-302/88, EU:C:1990:455; 2001. gada 25. oktobris, Komisija/Grieķija, C-398/98, EU:C:2001:565; un 2008. gada 17. jūlijs, Komisija/Beļģija, C-510/07, EU:C:2008:435). Lietā C-784/22, *Solvay Sodi*, kura šobrīd ir izskatīšanā, izvirzīti analogi jautājumi kā šajās lietās, kas pamato tiesvedības apturēšanu līdz galīgā lēmuma pieņemšanai šajās lietās.

Direktīvas 2009/119 33. apsvērumu, 1. pantu, 2. panta pirmās daļas i) un j) punktu, kā arī 3. un 8. pantu (turpmāk tekstā – "attiecīgie Direktīvas 2009/119 noteikumi") un, otrkārt, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 17. pantu un 52. panta 1. punktu.

3. Šie lūgumi ir iesniegti tiesvedībās starp "*Trade Express-L" OOD* (turpmāk tekstā – "*Trade Express*") (lieta C-395/22) un "*DEVNIA TSIMENT" AD* (turpmāk tekstā – "*Devnia Tsiment*") (lieta C-428/22), no vienas puses, un *Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia "Darzhaven rezerv i voennovremenni zapasi*" (Valsts aģentūras "Valsts rezerves un uzkrājumi kara gadījumam", Bulgārija, priekšsēdētāja vietnieks; turpmāk tekstā – "valsts aģentūras priekšsēdētāja vietnieks"), no otras puses, par pēdējā minētā izdoto rīkojumu par smagās degvieleļļas drošības krājumu izveidi un saglabāšanu, ko veic šīs abas sabiedrības, likumību.

4. Saskaņā ar Bulgārijas tiesisko regulējumu ikvienam uzņēmumam, kurš attiecīgajā gadā ir importējis energoproduktus, ir jāveido drošības rezerves. Šis tiesiskais regulējums ierobežo to produktu veidus, kas veido drošības rezerves, drošības rezervēs iekļaujot tikai jēlnaftu un četru veidu naftas produktus. Šajā gadījumā prasītājas pamatlietā Bulgārijā importēja attiecīgi divu veidu produktus, kas ietilpst pozīcijā "Nafta (jēlnafta un naftas produkti)", kā definēts Regulas (EK) Nr. 1099/2008[4] A pielikuma 3.4. nodaļā, proti, naftas koksu un smēreļļas. Šī importa dēļ prasītājām tika noteikts pienākums uz to rēķina un par saviem līdzekļiem uz vienu gadu izveidot cita naftas produkta, proti, smagās degvieleļļas noteiktu drošības rezervju daudzumu. Iesniedzējtiesā tās būtībā apstrīd šo pienākumu, norādot, ka tās neveic nekādu saimniecisko darbību ar smago degvieleļļu un ka pienākums izveidot šī produkta drošības krājumus tām ir radījis nesamērīgu finansiālo slogu, kas ir pretrunā gan Direktīvas 2009/119, gan Hartas normām.

5. Tieši šī Bulgārijas Republikas tiesiskā regulējuma[5] kontekstā Tiesai būs jāizvērtē dalībvalstu pilnvaras noteikt to produktu veidus, kas veido drošības rezerves, un apstākļus, kādos tās var likt uzņēmumiem veidot šādas rezerves.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

1. Direktīvas 68/414, 2006/67 un 2009/119

6. Pirmie noteikumi, kas reglamentē naftas un naftas produktu drošības rezerves, tika ieviesti ar Direktīvu 68/414[6], kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Padomes 1998. gada 14. decembra Direktīvu 98/93/EK[7] un kura vēlāk atcelta ar Direktīvu 2006/67/EK[8]. Savukārt Direktīva 2006/67 tika atcelta ar Direktīvu 2009/119. Tieši šī pēdējā minētā direktīva šobrīd ir spēkā un ir *ratione temporis* piemērojama pamatlietā.

[4] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2008. gada 22. oktobris) par enerģētikas statistiku (OV 2008, L 304, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas 2019. gada 26. novembra Regulu (ES) 2019/2146 (OV 2019, L 325, 43. lpp.) (turpmāk tekstā – "Regula Nr. 1099/2008").

[5] Šķiet, tikai Bulgārijas Republikā ir paredzēts režīms, atbilstoši kuram uzņēmumam, kas importē noteikta veida naftas produktu, ir jāizveido tāda naftas produkta veida, kuru tas neimportē, rezerves. Tomēr tiesas sēdē Eiropas Komisija, balstoties uz ziņojumiem, kas sagatavoti, pamatojoties uz Direktīvas 2009/119 6. pantu, norādīja, ka līdzīga sistēma pastāv Polijā.

[6] Turpmāk tekstā – "1968. gada direktīva".

[7] OV 1998, L 358, 100. lpp.

[8] Turpmāk tekstā – "2006. gada direktīva".

7. Direktīvas 2009/119 2., 5., 8., 10., 11. un 33. apsvērums ir izteikti šādi:

"(2) Pieaugošā ražošanas koncentrācija, naftas rezervju samazināšanās, kā arī naftas produktu patēriņa paaugstināšanās pasaulē palielina risku, ka var rasties piegādes grūtības.

[..]

(5) Saskaņā ar noteikumiem, kurus paredz [2006. gada direktīva] krājumu novērtēšanu veic attiecībā pret dienas vidējo iekšējo patēriņu iepriekšējā kalendārajā gadā. Savukārt pienākumi, ko uzliek 1974. gada 18. novembra Nolīgums par starptautisko enerģijas programmu (turpmāk – VEA nolīgums), tiek novērtēti, pamatojoties uz naftas un naftas produktu tīrā importa daudzumiem. Šā iemesla dēļ, kā arī citu metodoloģisku atšķirību dēļ krājumu uzturēšanas pienākumu aprēķināšanas metodika, kā arī metodika Kopienas drošības rezervju novērtēšanai būtu jātuvina aprēķinu metodikai, ko izmanto saistībā ar VEA nolīguma piemērošanu [..].

[..]

(8) Naftas krājumu pieejamība un enerģijas piegāžu saglabāšana ir Kopienas un dalībvalstu valsts drošības būtiskas sastāvdaļas. Centrālo krājumu uzturēšanas struktūru (CKUS) pastāvēšana Kopienā ļauj tuvoties šo mērķu sasniegšanai. [..]

[..]

(10) Vajadzētu būt iespējai naftas krājumus turēt jebkurā vietā Kopienā ar nosacījumu, ka tiek pienācīgi ņemta vērā to fiziskā pieejamība. Tādēļ uzņēmumiem, uz kuriem attiecas krājumu uzturēšanas pienākumi, vajadzētu būt iespējai no šiem pienākumiem atbrīvoties, tos deleģējot citam uzņēmumam vai kādai no CKUS. Turklāt tad, ja šos pienākumus var deleģēt CKUS, ko var brīvi izvēlēties Kopienas teritorijā, maksājot atlīdzību, kas nepārsniedz izmaksas par pakalpojumiem, samazinātos risks, ka valsts mērogā varētu būt iespējama diskriminācija [..].

(11) Dalībvalstīm būtu jānodrošina pilnīga pieejamība tiem krājumiem, kuru uzturēšanu nosaka Kopienas tiesību akti. Lai šādu pieejamību nodrošinātu, īpašumtiesībām attiecībā uz šiem krājumiem nevajadzētu piemērot nekādus aizliegumus vai ierobežojumus, kas varētu kavēt to izmantošanu naftas piegādes traucējumu gadījumā. Tādu uzņēmumu naftas produktus, kas pakļauti būtiskam piedziņas procedūru riskam, kuras vērstas uz to aktīviem, nevajadzētu ņemt vērā. Ja uzņēmumiem ir noteikts krājumu uzturēšanas pienākums, tad maksātnespējas vai izlīguma procedūras uzsākšanu varētu uzskatīt par norādi, ka pastāv šāds risks.

[..]

(33) Ņemot vērā to, ka piedāvātās direktīvas mērķi, proti, uzturēt augstu naftas piegādes drošības līmeni Kopienā, lietojot uzticamus un pārredzamus mehānismus, kuru pamatā ir solidaritāte starp dalībvalstīm, vienlaikus ievērojot iekšējā tirgus un konkurences noteikumus, nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, un to, ka tās mēroga vai iedarbības dēļ šo mērķi var labāk sasniegt Kopienas līmenī, Kopiena var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu."

8. Šīs direktīvas 1. pantā "Mērķis" ir noteikts:

"Šī direktīva paredz noteikumus, kuru mērķis ir nodrošināt augstu naftas piegādes drošības līmeni Kopienā, lietojot uzticamus un pārredzamus mehānismus, kuru pamatā ir solidaritāte starp dalībvalstīm, uzturēt jēlnaftas un/vai naftas produktu obligātās rezerves un ieviest vajadzīgos procedūras līdzekļus, lai rīkotos būtiska šo produktu trūkuma situācijā."

9. Šīs direktīvas 2. panta pirmās daļas f), i), j) un l) punktā ir ietvertas šādas definīcijas:

"f) "centrālā krājumu uzturēšanas struktūra" (CKUS) ir organizācija vai dienests, kuram var uzticēt pilnvaras rīkoties, lai iegādātos, uzturētu vai pārdotu naftas krājumus, tostarp drošības rezerves un īpašos krājumus;

[..]

i) "naftas krājumi" ir to energoproduktu krājumi, kas uzskaitīti [Regulas Nr. 1099/2008] A pielikuma 3.4. [nodaļā];

j) "drošības rezerves" ir naftas krājumi, kuri katrai dalībvalstij jāuztur saskaņā ar 3. pantu;

[..]

l) "īpašie krājumi" ir naftas krājumi, kas atbilst 9. pantā minētajiem nosacījumiem."

10. Šīs pašas direktīvas 3. pantā "Drošības rezerves – krājumu uzturēšanas pienākumu aprēķināšana" ir noteikts:

"1. Dalībvalstis pieņem tādus normatīvos un administratīvos aktus, kas ir nepieciešami, lai līdz 2012. gada 31. decembrim nodrošinātu, ka to labā Kopienas teritorijā pastāvīgi tiek uzturēts naftas krājumu apjoms, kas atbilst vismaz dienas vidējā tīrā importa daudzumiem 90 dienu laikā vai arī dienas vidējam iekšzemes patēriņam 61 dienai atkarībā no tā, kurš no abiem daudzumiem ir lielāks.

2. Dienas vidējā tīrā importa daudzumus, kas jāņem vērā, aprēķina, pamatojoties uz jēlnaftas ekvivalenta importēto daudzumu iepriekšējā kalendārajā gadā, kuru nosaka saskaņā ar I pielikumā izklāstīto kārtību un metodi.

Dienas vidējo iekšzemes patēriņu, kas jāņem vērā, aprēķina, pamatojoties uz iekšzemes patēriņa jēlnaftas ekvivalentu iepriekšējā kalendārajā gadā, kuru nosaka un aprēķina saskaņā ar II pielikumā izklāstīto kārtību un metodi.

3. Tomēr, atkāpjoties no 2. punkta, attiecībā uz laikposmu no katra kalendārā gada 1. janvāra līdz 30. jūnijam minētajā punktā paredzētos dienas vidējā tīrā importa daudzumus un iekšzemes patēriņu nosaka, pamatojoties uz daudzumiem, kas importēti un patērēti priekšpēdējā gadā pirms attiecīgā kalendārā gada.

4. Šajā pantā paredzēto krājumu uzturēšanas pienākumu aprēķināšanas kārtību un metodes var grozīt saskaņā ar 23. panta 2. punktā minēto regulatīvo procedūru."

11. Direktīvas 2009/119 4. panta "Krājumu apjoma aprēķināšana" 1. punktā ir noteikts, ka "uzturamo krājumu apjomus aprēķina saskaņā ar metodēm, kas izklāstītas III pielikumā. [..]"

12. Šīs direktīvas 7. panta "Centrālās krājumu uzturēšanas struktūras" 1. un 2. punktā ir noteikts:

"1. Dalībvalstis var izveidot CKUS. [..]

2. CKUS galvenais mērķis ir iegādāties, uzturēt un pārdot naftas krājumus šīs direktīvas nolūkā vai lai ievērotu starptautiskus nolīgumus par naftas krājumu uzturēšanu. Tā ir vienīgā organizācija vai dienests, kuram var uzticēt pilnvaras iegādāties vai pārdot īpašos krājumus.

13. Šīs pašas direktīvas 8. pantā "Uzņēmumi" ir paredzēts:

"1. Katra dalībvalsts nodrošina, ka katram uzņēmumam, kuram tā uzliek krājumu uzturēšanas pienākumus, lai izpildītu savas saistības, ko tā uzņēmusies saskaņā ar 3. pantu, tiek piešķirtas tiesības pēc uzņēmuma izvēles vismaz daļu no šiem pienākumiem deleģēt vienīgi:

a) tās dalībvalsts CKUS, kuras uzskaitē šie krājumi atrodas;

b) vienai vai vairākām CKUS, kuras ir savlaicīgi paziņojušas savu vēlmi uzturēt šādus krājumus, ar nosacījumu, ka šādiem deleģējumiem iepriekš ir saņemta atļauja no tās dalībvalsts, kuras uzskaitē attiecīgie krājumi atrodas, un no visām dalībvalstīm, kuru teritorijā šie krājumi tiks uzglabāti;

c) citiem uzņēmumiem, kuriem ir krājumu pārpalikumi vai pieejami krājumi ārpus dalībvalsts teritorijas, ja attiecīgie krājumi atrodas uzskaitē Kopienā, ar nosacījumu, ka šādai deleģēšanai ir saņemta atļauja no tās dalībvalsts, kuras uzskaitē attiecīgie krājumi atrodas, un no visām dalībvalstīm, kuru teritorijā šie krājumi tiks uzglabāti; un/vai

d) citiem uzņēmumiem, kuriem ir krājumu pārpalikumi vai pieejami krājumi tās dalībvalsts teritorijā, kuras uzskaitē attiecīgie krājumi atrodas, ar noteikumu, ka par šādu deleģējumu dalībvalstij paziņo iepriekš. Dalībvalstis šādiem deleģējumiem var noteikt ierobežojumus vai nosacījumus.

Pienākumus, kas deleģēti saskaņā ar c) un d) apakšpunktu, tālāk deleģēt nedrīkst. Iepriekš b) un c) apakšpunktā minētā deleģējuma izmaiņas vai pagarinājumi stājas spēkā tikai tad, ja tiem iepriekš ir saņemta atļauja no visām dalībvalstīm, kuras ir pilnvarojušas tādu deleģējumu. Jebkādas izmaiņas vai papildinājums d) apakšpunktā minētam deleģējumam ir uzskatāms par jaunu deleģējumu.

2. Katra dalībvalsts var ierobežot uzņēmumu tiesības deleģēt, kuriem tā nosaka vai ir noteikusi krājumu uzturēšanas pienākumus. [..]

3. Neskarot 1. un 2. punkta noteikumus, dalībvalstis var noteikt pienākumu uzņēmumam deleģēt vismaz daļu no saviem krājumu uzturēšanas pienākumiem dalībvalsts CKUS.

4. Dalībvalstis ne vēlāk kā 200 dienas pirms tā laikposma sākuma, uz kuru attiecas attiecīgie pienākumi, veic vajadzīgos pasākumus, lai informētu uzņēmumus par metodēm, kuras jāizmanto uzņēmumiem noteikto krājumu uzturēšanas pienākumu aprēķināšanai. Uzņēmumi īsteno tiesības

deleģēt krājumu uzturēšanas tiesības CKUS ne vēlāk kā 170 dienas pirms tā laikposma sākuma, uz kuru attiecas attiecīgie pienākumi. [..]"

14. Šīs pašas direktīvas 9. panta "Īpašie krājumi" 1. un 5. punktā ir noteikts:

"1. Katra dalībvalsts var uzņemties saistības uzturēt obligātu naftas krājumu apjomu, ko izsaka patēriņa dienu skaitā, ievērojot šā panta nosacījumus. [..]

[..]

5. Katra dalībvalsts, kas nav uzņēmusies saistības visā attiecīgā kalendārā gada garumā uzturēt īpašos krājumus vismaz 30 dienas, nodrošina, ka vismaz viena trešdaļa no tās krājumu uzturēšanas pienākumiem tiek nodrošināta tādu produktu veidā, kas atbilst 2. un 3. punktam [..].

15. Šīs Direktīvas 2009/119 III pielikumā ir noteiktas "metodes uzturēto krājumu apjoma aprēķināšanai". Šī pielikuma trešā, piektā, sestā un septītā daļa ir formulēta šādi:

"Jēlnaftas krājumus samazina par 4 %, kas atbilst ligroīna ražīguma vidējam līmenim.

[..]

Pārējos naftas produktus krājumos uzskaita, izmantojot vienu no divām turpmāk aprakstītajām metodēm. Dalībvalstīm izvēlētā metode jāturpina izmantot visu attiecīgo kalendāro gadu.

Dalībvalstis var:

a) iekļaut visus pārējos krājumus, ko veido naftas produkti, kuri uzskaitīti [Regulas Nr. 1099/2008] A pielikuma 3.4. punktā, un aprēķināt to jēlnaftas ekvivalentu, attiecīgos daudzumus reizinot ar koeficientu 1,065; vai

b) iekļaut tikai šādu produktu krājumus: benzīns, aviācijas benzīns, benzīna tipa reaktīvā degviela (ligroīna tipa reaktīvā degviela vai JP4), petrolejas tipa reaktīvā degviela, cita veida petroleja, gāzeļļa/dīzeļdegviela (destilēta degvieleļļa), degvieleļļa (ar augstu un zemu sēra saturu), un noteikt to jēlnaftas ekvivalentu, attiecīgos daudzumus reizinot ar koeficientu 1,2.

Aprēķinot krājumus, var ņemt vērā daudzumus, ko tur:

– naftas rafinēšanas rūpnīcu tvertnēs,

– lielapjoma terminālos,

– cauruļvadu barošanas rezervuāros,

– liellaivās,

– krasta tankkuģos,

– tankkuģos ostās,

– iekšzemes kuģu bunkuros,

– rezervuāru dibenā,

– ekspluatācijas krājumu veidā,

– lieli patērētāji saskaņā ar likumu vai ja tos kā savādāk kontrolē valdība.

[..]"

2. Regula Nr. 1099/2008

16. Regulas Nr. 1099/2008 2. panta d) punktā jēdziens "energoprodukti" ir definēts kā "kurināmais, siltumenerģija, atjaunojamā enerģija, elektroenerģija vai jebkāds cits enerģijas veids".

17. Minētās regulas A pielikumā ir ietverti "terminoloģijas skaidrojumi". Šā pielikuma 3.4. punktā ir definēts jēdziens "nafta (jēlnafta un naftas produkti)".

18. Minētā pielikuma 3.4.20. punktā jēdziens "smērvielas" ir definēts šādi:

"Ogļūdeņraži, kas iegūti no pārtvaicēšanas blakusprodukta. Pamatā tos izmanto berzes mazināšanai starp darba virsmām. Ietver visas gatavās smērvielu šķiras no vārpstu eļļas līdz cilindru eļļai un tās, ko izmanto ieeļļošanai, motoreļļas un visu uz naftas bāzes šķiru smēreļļu krājumi.."

19. Tā paša pielikuma 3.4.23. punktā ir sniegta šāda termina "Naftas kokss" definīcija:

"Melns ciets blakusprodukts, ko pamatā iegūst krekinga procesā un karbonizējot no naftas atvasinātas izejvielas, vakuuma atlikumus, darvu un piķi tādos procesos kā aizkavēta koksēšana vai šķidra koksēšana. To pamatā veido ogleklis (90 līdz 95 %) ar zemu pelnu saturu. To izmanto kā izejvielu koksa krāsnīs tērauda nozarē, apkurē, elektrodu ražošanā un ķīmisku vielu ražošanā. Divi svarīgākie veidi ir "nekalcinēts kokss" un "kalcinēts kokss". Ietver "katalizatora koksu", kas uzkrājas katalizatorā rafinēšanas procesa laikā; šāds kokss nav reģenerējams un parasti tiek sadedzināts kā pārstrādes procesa kurināmais."

B. Bulgārijas tiesību akti

20. 2013. gada 15. februāra *Zakon za zapasite ot neft i neftoprodukti* (Likums par naftas un naftas produktu rezervēm[9]; turpmāk tekstā – "*ZZNN*"), ar kuru Bulgārijas tiesībās transponēta Direktīva 2009/119, 1. panta 1. punktā ir noteikts, ka "[*ZZNN*] reglamentē naftas drošības rezervju un naftas produktu īpašo krājumu izveidi, uzturēšanu, atjaunošanu, izmantošanu un papildināšanu un nosaka vajadzīgos procesuālos līdzekļus, lai novērstu nopietnu trūkumu".

21. Atbilstoši *ZZNN* 2. panta 1. un 4. punktam:

"(1) Saskaņā ar šo likumu tiek izveidotas, uzturētas, atjaunināta, izmantotas, papildinātas un kontrolētas naftas un turpmāk uzskaitīto naftas produktu kategoriju drošības rezerves: 1. autobenzīns; 2. dīzeļdegviela, petrolejas tipa reaktīvo dzinēju degviela un dīzeļdzinēju degviela; 3. smagā degvieleļļa; 4. propāna-butāna gāze.

[9] 2013. gada 15. februāra *DV* Nr. 15.

[..]

(4) Šis likums attiecas uz [Regulas Nr. 1099/2008] A pielikuma 3.4. punktā minētajiem energoproduktiem, kā arī uz smago degvieleļļu, ja vien tie nav piegādāti valsts teritorijā rūpnieciskā iepakojumā, kura neto svars nepārsniedz 1 kg".

22. *ZZNN* 3. panta 4. punktā ir paredzēts:

"Atbildīgās personas pašas uz sava rēķina un par saviem līdzekļiem organizē un finansē drošības rezervju izveidi, uzturēšanu, atjaunošanu un papildināšanu noteiktajā apjomā."

23. *ZZNN* 21. panta 1. un 11. punkts ir formulēts šādi:

"(1) Drošības rezerves var saglabāt naftas un/vai naftas produktu veidā, kā minēts 2. panta 1. punktā.

[..]

(11) Smagās degvieleļļas drošības rezervju apjomus, kas noteikti, pamatojoties uz neto importu un ievešanu Kopienā vai vidējo dienas patēriņu, var veidot un uzturēt līdz 100 % gāzeļļas, dīzeļdegvielas un/vai dīzeļdzinēju degvielas veidā, un to daudzumam jābūt vienādam ar smagās degvieleļļas krājumu daudzumu, attiecībā uz kuru tiek prasīta aizvietošana."

III. Pamatlietas, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

24. *Trade Express*, prasītāja pamatlietā C-395/22, norādīja, ka 2020. gadā tā Bulgārijā no Kopienas iegādājās 89,6 tonnas smēreļļu. Šī smēreļļa, kas atbilst Regulas Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. nodaļas 3.4.20. punkta prasībām, bija paredzēta pārdošanai. Tajā pašā gadā *Trade Express* neveica nekādu citu saimniecisko darbību, kas būtu saistīta ar citiem šajā pielikumā minētajiem produktu veidiem.

25. *Devnia Tsiment*, prasītāja pamatlietā C-428/22, norādīja, ka 2020. gadā tā ir importējusi Bulgārijā 34 657,39 tonnas naftas koksa. Šo naftas koksu, uz kuru attiecas Regulas Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. nodaļas 3.4.23. punkts, izmanto mineraloģiskajā procesā nepulverizēta cementa, kas pazīstams kā "klinkers", ražošanai. Tajā pašā gadā *Devnia Tsiment* neveica nekādu saimniecisko darbību, kas būtu saistīta ar citiem šīs regulas A pielikuma 3.4. nodaļā minētajiem produktu veidiem.

26. Ņemot vērā šīs darbības, valsts aģentūras priekšsēdētāja vietnieks ar diviem rīkojumiem, no kuriem viens datēts 2021. gada 28. aprīlī un otrs – 29. aprīlī (turpmāk tekstā kopā – "strīdīgie rīkojumi"), uzdeva attiecīgi *Devnia Tsiment* un *Trade Express* uz sava rēķina un par saviem līdzekļiem izveidot un uzturēt smagās degvieleļļas drošības rezerves laikposmā no 2021. gada 1. jūlija līdz 2022. gada 30. jūnijam. *Devnia Tsiment* tika uzdots izveidot un uzturēt šādus krājumus 7 806,058 tonnu apmērā un *Trade Express* – 15,947 tonnu apmērā.

27. Katra no šīm sabiedrībām cēla prasību *Administrativen sad – Varna* (Varnas Administratīvā tiesa), kas ir iesniedzējtiesa šajās lietās, un lūdza atcelt tai adresēto rīkojumu. Tās apstrīd strīdīgo rīkojumu tiesiskumu, būtībā apgalvojot, ka tiesiskais regulējums nav saderīgs ar Direktīvu 2009/119, jo tajā uzņēmējiem ir noteikts pienākums izveidot tādu naftas produktu

drošības rezerves, kas neietilpst viņu saimnieciskajā darbībā [10].

28. Šī tiesa konstatē, ka *Devnia Tsiment* un *Trade Express* 2020. gadā neveica un joprojām neveic nekādu saimniecisko darbību, kas saistīta ar Regulas Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. nodaļā uzskaitītajiem produktu veidiem, izņemot attiecīgi naftas koksu un smēreļļas. Tā uzsver, ka šīm sabiedrībām nav ne valsts aģentūras priekšsēdētāja vietnieka prasīto smagās degvieleļļas drošības rezervju daudzuma, ne arī noliktavas šādu rezervju glabāšanai, tādējādi tās neesot uzskatāmas par naftas produktu "noliktavas turētājām" *ZZNN* izpratnē. Tātad drošības rezervju izveidošana un uzglabāšana radītu, no vienas puses, ievērojamu finansiālu slogu šīm sabiedrībām, jo tām būtu vai nu jāiegādājas nepieciešamais smago degvieleļļu drošības rezervju daudzums, vai arī par samaksu jādeleģē savas saistības citiem uzņēmumiem, un, no otras puses, būtu nepieciešams noteikt laiku, lai tehniski īstenotu naftas produktu uzglabāšanas noliktavas reģistrācijas procedūru.

29. Minētā tiesa norāda, ka pastāv pamatlietām līdzīgas lietas, kurās *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa, Bulgārija) ir noraidījusi prasības, ko bija cēlušas sabiedrības, kuras bija importējušas vai Kopienā iegādājušās naftas koksu vai smēreļļas, saistībā ar rīkojumiem, ar kuriem tām tika uzlikts pienākums veidot smagās degvieleļļas rezerves krājumus [11].

30. Tomēr iesniedzējtiesai ir šaubas par šī tiesiskā regulējuma saderību ar attiecīgajiem Direktīvas 2009/119 noteikumiem, lasot tos kopsakarā ar Hartu.

31. Šī tiesa uzskata, ka no Direktīvas 2009/119 33. apsvēruma, 2. panta pirmās daļas i) un j) punkta, kā arī 3. un 8. panta būtībā izriet, ka tās mērķis ir izveidot drošības rezerves visiem Regulas Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. nodaļā "Nafta (jēlnafta un naftas produkti)" minētajiem produktiem, proti, 24 šādu produktu apakšgrupām, nevis tikai dažiem no minētajiem produktiem.

32. Bulgārijas tiesiskajā regulējumā šādu krājumu veidošana esot paredzēta tikai naftai un četriem citiem naftas produktiem, tostarp smagajai degvieleļļai [12]. Tas uzliek pienākumu visiem uzņēmumiem, kas ir importējuši šajā pantā minētos produktus, veidot un uzturēt viena no pēdējiem minētajiem produktiem drošības rezerves. Tādējādi saskaņā ar šo tiesisko regulējumu uzņēmumam, kurš savā saimnieciskajā darbība izmanto tikai smēreļļas vai naftas koksu, varētu būt pienākums veidot smagās degvieleļļas drošības rezerves, pat ja tas neveic nekādu darbību ar šo pēdējo minēto naftas produktu. Minētā tiesa sliecas domāt, ka šāds pienākums ir pretrunā Direktīvas 2009/119 mērķiem un garam, kā arī Hartā paredzētajam samērīguma principam.

33. Uzņēmuma pienākums uzglabāt naftas produktu, ko tas neizmanto savā saimnieciskajā darbībā, uzliek šim uzņēmumam pienākumu, deleģējot daļu no sava pienākuma, iegādāties vai aizņemties nepieciešamo šī produkta daudzumu un uzglabāt to saskaņā ar tiesību aktos noteiktajām prasībām. Tas uzņēmumam radītu ievērojamu finansiālu slogu [13] un varētu ietekmēt iekšējā tirgus un konkurences noteikumus. Direktīvas 2009/119 loģika un konsekvences prasība drīzāk liecinātu par labu tādai interpretācijai, saskaņā ar kuru šādam operatoram tiek noteikti pienākumi natūrā, kas neradītu šādus pārmērīgus ierobežojumus (piemēram, pienākums uzglabāt

[10] Konkrētāk, *Trade Express* apstrīd tās kvalificēšanu par "atbildīgo personu", pamatojoties uz trim iebildumiem: tās finansiālo neiespējamību iegādāties rīkojumā norādīto smagās degvieleļļas daudzumu, to, ka tai nav uzkrātuvju smagās degvieleļļas uzglabāšanai, un neiespējamību izpildīt pienākumu noteiktajā termiņā izveidot un uzturēt norādītās drošības rezerves. *Devnia Tsiment* tostarp apgalvo, ka Direktīva 2009/119 Bulgārijas tiesībās esot transponēta nepareizi.

[11] Iesniedzējtiesa atsaucas uz *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) 2022. gada 11. marta un 4. maija spriedumiem.

[12] Skat. šo secinājumu 21. punktu.

[13] Proti, samaksāt attiecīgā produkta iepirkuma cenu, iegādāties vai iznomāt noliktavu krājumiem, apdrošināt tos saskaņā ar *ZZNN*, samaksāt akcīzes nodokli atbilstoši Bulgārijas akcīzes tiesību aktiem, pat ja pienākums tiek deleģēts, jo deleģēšana ir iespēja, kas ir atkarīga no atbildīgās personas novērtējuma.

energoproduktu, kurš ietilpst tā saimnieciskās darbības jomā), lai nodrošinātu saprātīgu līdzsvaru starp Savienības sabiedriskajām interesēm un privātajām interesēm (proti, iejaukšanos privāto tiesību jomā).Turklāt Bulgārijas tiesiskais regulējums neļauj ņemt vērā to, kā attiecīgā uzņēmuma finansiālo stāvokli un konkurētspēju ietekmē administratīvās prasības un finanšu resursi, kuri nepieciešami, lai izveidotu un uzturētu drošības rezerves, kas attiecīgā gadījumā attiecas uz produktu, kurš nav saistīts ar tā saimniecisko darbību.

34. Šādos apstākļos *Administrativen sad – Varna* (Varnas Administratīvā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus, kas pēc būtības abās lietās ir analogi:

"1) Vai, ņemot vērā [Direktīvas 2009/119] mērķi un [Regulas Nr. 1099/2008] 2. panta d) punktu, kā arī ievērojot samērīguma principu atbilstoši [Hartas] 52. panta 1. punktam, skatot to kopā ar tās 17. pantu, [Direktīvas 2009/119] 33. apsvērums, 1., 3. un 8. pants un 2. panta [pirmās daļas] i) un j) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādas valsts tiesību normas kā pamatlietā aplūkotās, kas nosaka, ka personām, kuras atbilstoši [Regulas Nr. 1099/2008] A pielikuma 3.4.20. punktam ir saņēmušas smēreļļu ES iekšienē (vai attiecīgi šādu smēreļļu importētājiem) [*lietas C-395/22 kontekstā*], [vai] atbilstoši [Regulas Nr. 1099/2008] A pielikuma 3.4.23. punktam naftas koksu [*lietas C-428/22 kontekstā*], var tikt noteikts pienākums izveidot drošības rezerves?

2) Vai, ņemot vērā [Direktīvas 2009/119] mērķi un ievērojot samērīguma principu atbilstoši [Hartas] 52. panta 1. punktam, skatot to kopā ar tās 17. pantu, [Direktīvas 2009/119] 33. apsvērums, 1., 3. un 8. pants un 2. panta [pirmās daļas]] i) un j) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādas valsts tiesību normas kā pamatlietā aplūkotās, atbilstoši kurām par produktu veidiem, kam jāizveido un jāuztur drošības rezerves, uzskata tikai daļu no produktu veidiem, kas minēti [šīs] 2. panta [pirmās daļas] i) punktā, skatot to kopā ar [Regulas Nr. 1099/2008] A pielikuma 3.4. nodaļu?

3) Vai, ņemot vērā [Direktīvas 2009/119] mērķi un ievērojot samērīguma principu atbilstoši [Hartas] 52. panta 1. punktam, skatot to kopā ar tās 17. pantu, [Direktīvas 2009/119] 33. apsvērums, 1., 3. un 8. pants un 2. panta [pirmās daļas] i) un j) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādas valsts tiesību normas kā pamatlietā aplūkotās, kas paredz, ka tad, ja persona īsteno viena tādu produktu veida, kas minēti [šīs] 2. panta [pirmās daļas] i) punktā, skatot to kopā ar [Regulas Nr. 1099/2008] A pielikuma 3.4. nodaļu, saņemšanu ES iekšienē vai attiecīgi tā importu, tai ir pienākums izveidot un uzturēt cita atšķirīga produkta veida drošības rezerves?

4) Vai, ņemot vērā [Direktīvas 2009/119] mērķi un ievērojot samērīguma principu atbilstoši [Hartas] 52. panta 1. punktam, skatot to kopā ar tās 17. pantu, [Direktīvas 2009/119] 33. apsvērums, 1., 3. un 8. pants un 2. panta [pirmās daļas] i) un j) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādas valsts tiesību normas kā pamatlietā aplūkotās, kas nosaka, ka personai ir pienākums izveidot un uzturēt tāda produkta rezerves, kuru tā neizmanto savā saimnieciskajā darbībā un kurš nav saistīts ar šo saimniecisko darbību, turklāt šis pienākums vēl arī ir saistīts ar būtisku finansiālu slogu (kas izpildi padara praktiski neiespējamu), jo attiecīgais produkts nav nedz personas rīcībā, nedz tā ir attiecīgā produkta importētāja un/vai turētāja?

5) Ja atbilde uz kādu no iepriekš minētajiem jautājumiem ir noliedzoša, vai, ņemot vērā [Direktīvas 2009/119] mērķi un ievērojot samērīguma principu atbilstoši [Hartas] 52. panta 1. punktam, skatot to kopā ar tās 17. pantu, [Direktīvas 2009/119] 33. apsvērums, 1., 3. un 8. pants un 2. panta [pirmās daļas] i) un j) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka personai, kura ir veikusi noteikta produkta veida saņemšanu ES iekšienē vai attiecīgi tā importu, var tikt noteikts tikai pienākums izveidot un uzturēt tā paša produkta veida drošības rezerves, kas ir ticis saņemts ES iekšienē/importēts?"

35. Ar Tiesas priekšsēdētāja 2022. gada 9. augusta lēmumu šīs lietas tika apvienotas rakstveida un mutvārdu procesam, kā arī sprieduma taisīšanai. Rakstveida apsvērumus Tiesā iesniedza *Devnia Tsiment*, Bulgārijas, Nīderlandes un Slovākijas valdības, kā arī Komisija. Tiesas sēdē, kas notika 2023. gada 5. jūlijā, šie lietas dalībnieki, izņemot Slovākijas valdību, sniedza mutvārdu apsvērumus un atbildēja uz Tiesas uzdotajiem mutvārdu jautājumiem.

IV. Juridiskā analīze

A. Ievada apsvērumi

36. Vispirms skaidrības labad man šķiet lietderīgi pārformulēt iesniedzējtiesas uzdotos prejudiciālos jautājumus. Šī tiesa būtībā vaicā, vai attiecīgie Direktīvas 2009/119 noteikumi, lasot tos Hartas 17. panta un 52. panta 1. punkta kontekstā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru:

– uzņēmumam, kas ir importējis energoproduktus, uz kuriem attiecas Regulas Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. nodaļa, var pieprasīt izveidot drošības rezervi (*pirmais jautājums*);

– drošības rezerves tiek veidotas tikai attiecībā uz dažiem no Direktīvas 2009/119 2. panta pirmās daļas i) punktā minētajiem energoproduktu veidiem (*otrais jautājums*); un

– uzņēmumam, importējot šīs direktīvas 2. panta pirmās daļas i) punktā minēto produktu veidu, rodas pienākums veidot cita šajā tiesību normā minētā produkta veida drošības rezerves, pat ja šis uzņēmums šo pēdējo minēto produktu veidu neizmanto savā darbībā un ja šis pienākums rada ievērojamu finansiālu slogu (*trešais līdz piektais jautājums*).

B. Par pirmo prejudiciālo jautājumu

37. Ar pirmo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai dalībvalsts, īstenojot Direktīvas 2009/119 3. pantā paredzētos pienākumus, var prasīt, lai "uzņēmums" šīs direktīvas 8. panta izpratnē, kas ir veicis Regulas Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. nodaļā minētā energoprodukta importu, izveidotu un uzturētu "drošības rezerves" minētās direktīvas 2. panta pirmās daļas j) punkta izpratnē.

38. Uzskatu, ka uz šo jautājumu acīmredzami ir jāatbild apstiprinoši.

39. Šajā ziņā ir jāsniedz dažas ievada piezīmes.

40. Vispirms uzskatu par lietderīgu atgādināt, ka pēc 1968. gada un 2006. gada direktīvām [14], kā izriet no Direktīvas 2009/119 1. panta, lasot to tās 3. un 33. apsvēruma kontekstā, šīs direktīvas mērķis ir i) stiprināt un nodrošināt augstu naftas piegādes drošības līmeni Savienībā, lietojot pārredzamus mehānismus, kuru pamatā ir solidaritāte starp dalībvalstīm, ievērojot iekšējā tirgus un konkurences noteikumus, ii) uzturēt jēlnaftas un/vai naftas produktu obligātās rezerves un iii) ieviest vajadzīgos procedūras līdzekļus, lai rīkotos būtiska šo produktu trūkuma situācijā. No tā izriet, ka, īstenojot šo dalībvalstu solidaritāti, katras dalībvalsts izveidotās naftas rezerves ir daļa no Savienības kopējām rezervēm. Direktīvas 8. apsvērums to apstiprina, norādot, ka "naftas krājumu pieejamība un enerģijas piegāžu saglabāšana ir *Savienības* un *dalībvalstu valsts drošības* būtiskas sastāvdaļas" [15].

41. Turpinājumā jāuzsver, ka saskaņā ar Direktīvas 2009/119 3. panta 1. punktu "dalībvalstis pieņem tādus normatīvos un administratīvos aktus, kas ir nepieciešami, lai [..] nodrošinātu, ka to labā [Savienības] teritorijā pastāvīgi tiek uzturēts naftas krājumu apjoms, kas atbilst vismaz dienas vidējā tīrā importa daudzumiem 90 dienu laikā vai arī dienas vidējam iekšzemes patēriņam 61 dienai atkarībā no tā, kurš no abiem daudzumiem ir lielāks". No šīs tiesību normas formulējuma izriet, pirmkārt, ka dalībvalstīm ir pienākums pašām noteikt veidu, kādā tās īstenos direktīvā uzliktos pienākumus [16], un, otrkārt, ka minēta direktīva tomēr nosaka metodes un kārtību, kā aprēķināt drošības rezerves, ko Savienības likumdevējs uzskata par piemērotām.

42. Visbeidzot, dalībvalstīm, īstenojot tām uzliktos pienākumus, ir iespēja uzdot uzņēmumiem pienākumus attiecībā uz krājumu turēšanu. No dažādām Direktīvas 2009/119 normām izriet, ka pienākums veidot krājumus ir noteikts ne tikai dalībvalsts CKUS [17], bet ka tas var tikt noteikts arī (ekskluzīvi vai papildinoši) nozarei un uzņēmumiem [18].

43. Tātad, lai atbildētu uz pirmo prejudiciālo jautājumu, ir jānoskaidro, vai Direktīvā 2009/119 ir precizēta to uzņēmumu kategorija, kuriem var tikt uzlikts krājumu turēšanas pienākums.

44. Atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai šīs tiesību normas teksts, bet arī tās konteksts, regulējuma, kurā šī norma ir ietverta, mērķi un vajadzības gadījumā tās izstrādāšanas vēsture [19].

45. Pirmkārt, attiecībā uz Direktīvas 2009/119 dažādo noteikumu *formulējumu* jānorāda, ka vairākos no tiem ir atsauce uz jēdzienu "uzņēmums", tomēr šis jēdziens direktīvā nav skaidri definēts [20]. Šīs direktīvas 8. pantā, kura nosaukums ir "Uzņēmumi", ir reglamentēta uzņēmumam piešķirtā iespēja vismaz daļu no tam noteiktā uzglabāšanas pienākuma deleģēt vai nu dalībvalsts CKUS vai citām dalībvalstīm [21], vai arī citiem uzņēmumiem, kuru rīcībā ir lieki krājumi vai uzglabāšanas iespējas pārējā Savienībā vai dalībvalstī [22], tomēr neprecizējot uzņēmumu kategoriju, kas veido šādus uzņēmumus.

[14] Šajā ziņā noteikumu, kuru mērķis ir uzturēt augstu naftas krājumu līmeni, pirmsākumi ir meklējami 1968. gada direktīvas 1. un 2. apsvērumā.

[15] Mans izcēlums.

[16] Izstrādājot Direktīvas projektu, Komisija uzskatīja, ka nacionālo sistēmu dažādība "nerada problēmas" (Skat. Komisijas darba dokumenta, kas pievienots direktīvas priekšlikumam, 17. lpp. – Ietekmes novērtējums, COM(2008) 775 (pieejams angļu valodā tīmekļa vietnē: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52008SC2858) (turpmāk tekstā – "ietekmes novērtējums").

[17] Skat. Direktīvas 2009/119 7. panta 2. punktu.

[18] Skat. Direktīvas 2009/119 5. panta 1. punktu un 8. panta 1. punktu.

[19] Skat. spriedumu, 2023. gada 8. jūnijs, VB (Aizmuguriski notiesātā informēšana) (C-430/22 un C-468/22, EU:C:2023:458, 24. punkts).

[20] Piemēram, Direktīvas 2009/119 10., 11. un 19. apsvērumā ir atsauce uz "uzņēmumiem" uzliktajiem pienākumiem.

[21] Skat. Direktīvas 2009/119 8. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktu.

[22] Skat. Direktīvas 2009/119 8. panta 1. punkta c) un d) apakšpunktu.

46. Otrkārt, jānorāda, ka *kontekstuālā* ziņā no citām Direktīvas 2009/119 normām var izsecināt jēdziena "uzņēmums" aprises.

47. Pirmām kārtām, šīs direktīvas 7. panta 1. punkta otrās daļas ir noteikts, ka tad, "ja dalībvalsts izveido CKUS, tai ir jābūt struktūrai vai dienestam, kura mērķis nav gūt peļņu un kurš darbojas vispārējās interesēs, *un to neuzskata par uzņēmumu šīs direktīvas nozīmē*"[23]. Turpretim jebkuru uzņēmumu, kas darbojas peļņas nolūkā, potenciāli varētu klasificēt kā "uzņēmumu" direktīvas izpratnē.

48. Otrām kārtām, minētās direktīvas 2. panta pirmās daļas k) punktā ir paredzēts, ka ir "uzņēmumi", kuru turējumā ir tā sauktie "komerciālie" krājumi, proti, naftas krājumi, bet kuru uzturēšana tomēr nav obligāta saskaņā ar šo pašu direktīvu. No tā izriet, ka jēdziens "uzņēmums" ir izmantots vispārīgā veidā, neattiecinot to vienīgi uz uzņēmumiem, kuriem ir pienākums izveidot naftas krājumus.

49. Trešām kārtām, šīs pašas direktīvas 3. pantā, kurā ir noteikta krājumu daudzuma, kādus dalībvalstīm ir pienākums turēt, aprēķina metode, ir atsauce tostarp uz "dienas vidējā tīrā importa daudzumiem", kurus savukārt atbilstoši šī panta 2. punktam aprēķina, pamatojoties uz jēlnaftas ekvivalenta importēto daudzumu iepriekšējā kalendārajā gadā, ko nosaka saskaņā ar I pielikumā izklāstīto kārtību un metodi. Atbilstoši I pielikuma otrajai metodei dalībvalstis var veikt šo aprēķinu, balstoties uz "Regulas (EK) Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. [nodaļā] definēto visu citu naftas produktu tīrā importa daudzum[u] [summu]". Tādējādi, tā kā uzņēmumi, kuri importē šādus produktus, piedalās dalībvalsts kopējā pienākuma izveidot drošības rezerves izpildē, ir loģiski, ka šiem pašiem uzņēmumiem (potenciāli) ir pienākums izveidot un uzturēt šādus krājumus.

50. Treškārt, pats Direktīvas 2009/119 *mērķis*, proti, nodrošināt augsta līmeņa piegādes drošību, arī liecina par labu jēdziena "uzņēmums" plašai interpretācijai[24]. Ņemot vērā šo mērķi, būtu loģiski, ka uzņēmumi, uz kuriem var attiekties pienākums uzglabāt krājumus, varētu būt naftas krājumus veidojošo energoproduktu turētāji šīs direktīvas 2. panta pirmās daļas i) punkta izpratnē.

51. Visbeidzot ceturtkārt, man šķiet, ka jēdziena "uzņēmums" plašo interpretāciju atbalsta Direktīvas 2009/119 *ģenēze*, kas ļauj noteikt papildu elementus attiecībā uz šo uzņēmumu raksturiezīmēm.

52. Šo jēdzienu var redzēt 1968. gada direktīvā, kuras 4. apsvērumā bija teikts, ka "vietējā ražošana palīdz nodrošināt apgādi" un ka "ražošanas apstākļi Kopienā un labāk nodrošināta piegāde, ko dod šāda ražošana, attaisno to, ka dalībvalstis rezervju uzturēšanai var maksimāli *izmantot importu*[25]". Minētās direktīvas 6. panta 3. punktā bija paredzēts, ka drošības rezerves citastarp varēja ietvert "krājumus, ko glabā *pārstrādes rūpnīcas, importētājas firmas, noliktavu vai vairumtirdzniecības firmas*", "krājumus, ko glabā *liela apjoma patērētāji* saskaņā ar attiecīgās valsts likumiem, kas attiecas uz pienākumu uzturēt pastāvīgus krājumus" un "krājumus, ko glabā *liellaivās un piekrastes kuģniecības kuģos, ko izmanto pārvadājumiem valsts iekšienē*, ciktāl kompetentas

[23] Mans izcēlums.

[24] Skat. šo secinājumu 40. punktu.

[25] Mans izcēlums.

iestādes var pārraudzīt šos krājumus, un ar noteikumu, ka tie ir tūlīt pieejami"[26]. Šīm tiesību normām ekvivalentas normas tagad pēc būtības ir ietvertas Direktīvas 2009/119 III pielikumā, kurā noteikti to energoproduktu daudzumi, kas var tikt ņemti vērā, aprēķinot krājumus[27].

53. Uzskatu, ka tādējādi "uzņēmums" ir jebkurš tirgus dalībnieks, kas darbojas vai nu Regulas Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. nodaļā uzskaitīto energoproduktu ražošanā, importēšanā vai pārdošanā, vai arī darbībā, kas saistīta ar šādu produktu izmantošanu. Tāpēc jēdziens "uzņēmums" var ietvert ne tikai naftas produktu ražotājus (piemēram, pārstrādes rūpnīcas), bet arī naftas produktu tirgotājus (piemēram, *Trade Express*) vai ražotājus, kas izmanto naftas produktus ražošanai (piemēram, *Devnia Tsiment*), kuriem principā var uzlikt arī uzglabāšanas pienākumu.

54. No tā izriet – lai gan Direktīvā 2009/119 nav noteikts, uz kuriem uzņēmumiem var attiekties pienākums uzglabāt drošības rezerves vai kā dalībvalstīm tie jānosaka, tādējādi atstājot tām rīcības brīvību izlemt, kuriem uzņēmumiem ir pienākums uzglabāt šos krājumus, analīze, kurā ņemta vērā šīs direktīvas kontekstuālā, teleoloģiskā un vēsturiskā interpretācija, ļauj precizēt jēdziena "uzņēmums" aprises, kas joprojām ir ļoti plašs.

55. Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinu uz pirmo jautājumu, kā tas pārformulēts, atbildēt, ka attiecīgie Direktīvas 2009/119 noteikumi kopsakarā ar Hartas 17. pantu un 52. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram uzņēmumam, kas veicis Regulas Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. nodaļā minēto energoproduktu importu, var būt pienākums veidot drošības rezerves.

C. Par otro prejudiciālo jautājumu

56. Ar otro prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai dalībvalsts, īstenojot Direktīvas 2009/119 3. pantā paredzētos pienākumus, var ierobežot to energoproduktu veidus, kas veido drošības rezerves, attiecinot šīs rezerves tikai uz daļu no Regulas Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. nodaļā uzskaitītajiem produktu veidiem.

57. Uzskatu, ka arī uz šo jautājumu ir jāatbild apstiprinoši.

58. Kā norādīts šo secinājumu 41. punktā, vispirms vēlos atgādināt, ka dalībvalsts iespēja noteikt pienākumu veidot drošības rezerves izriet no Direktīvas 2009/119 3. panta 1. punkta, kurā dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt "kopējo naftas krājumu apjoma" uzturēšanu. Šīs direktīvas 2. panta pirmās daļas i) punktā "naftas krājumi" ir definēti kā "to energoproduktu krājumi, kas uzskaitīti Regulas (EK) Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. [nodaļā]". Šajā punktā ir ietverts saraksts ar 24 produktu veidiem, kas ietverti zem nosaukuma "Nafta (jēlnafta un naftas produkti)". Šajā ziņā Regula Nr. 1099/2008 ir tikai atsauces dokuments salīdzinājumā ar Direktīvu 2009/119[28].

[26] Mans izcēlums. Šie noteikumi ir pārņemti 2006. gada direktīvas 6. panta 2. punktā.

[27] Skat. šo secinājumu 15. punktu.

[28] Skat. Īstenošanas direktīvas 2018/1581 3. apsvērumu.

59. Tā kā šīs divas tiesību normas vispārīgi attiecas uz "Regulas Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. [nodaļā] uzskaitītajiem energoproduktu krājumiem", ir iespējams uzskatīt, ka uzglabāšanas pienākums attiecas uz visiem šiem produktiem. Principā dalībvalstij tātad ir jābūt iespējai noteikt uzņēmumiem uzglabāšanas pienākumu, kas attiektos uz visiem minētās direktīvas 2. panta pirmās daļas i) punktā ietvertajiem naftas produktiem.

60. Tomēr no šīm divām tiesību normām nevar nedz secināt, ka ar Direktīvu 2009/119 dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt katra no Regulas Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. nodaļā uzskaitītajiem produktiem pastāvīgu glabāšanu, nedz arī, ka tās nevar ierobežot energoproduktu veidus, kas veido to pašu drošības rezerves.

61. Pirmkārt, attiecībā uz atbilstošo tiesību normu *formulējumu* ir jāprecizē, ka Direktīvas 2009/119 2. panta pirmās daļas j) punktā "drošības rezerves" ir definētas kā "naftas krājumi, kuri katrai dalībvalstij jāuztur saskaņā ar 3. pantu". Šīs direktīvas 3. pantā ir aprakstīta tikai tā krājumu apjoma aprēķināšanas metode, kas dalībvalstīm ir jāuztur, izmantojot kā atskaites punktu "dienas vidējo tīrā importa daudzumu" vai "dienas vidējo iekšzemes patēriņu" [29], kas savukārt tiek aprēķināts, pamatojoties uz jēlnaftas ekvivalenta importēto daudzumu. Precīzāk, obligātie krājumi ir jāīsteno, izmantojot krājumu uzturēšanas pienākumu aprēķināšanas metodes un kārtību, kas paredzēta šīs direktīvas 3. panta 2. punkta pirmajā un otrajā daļā (kurās attiecīgi ir atsauce uz šīs pašas direktīvas I un II pielikumu), kā arī šīs pašas direktīvas 3. panta 3. punktā. Tātad 3. pantā nav noteikts konkrēts drošības rezervju, kas dalībvalstīm jāizveido, sastāvs, bet gan tikai to apjoms.

62. Šajā ziņā jāprecizē, ka pašreizējās direktīvas pieeja atšķiras no šīs direktīvas iepriekšējo versiju pieejas, atbilstoši kurai būtībā tika prasīts, lai dalībvalstis uzturētu uzkrājumus katrai no trim šādām naftas produktu kategorijām: a) benzīns un aviācijas degviela (aviācijas benzīns un benzīna tipa reaktīvo dzinēju degviela); b) gāzeļļa, dīzeļdegviela, petroleja un petrolejas tipa reaktīvo dzinēju degviela; c) degvieleļļa [30]. Kā izriet no pašreizējās direktīvas 5. apsvēruma, šo izmaiņu iemesls ir pamatots ar mērķi pielāgot krājumu veidošanas saistību aprēķināšanas metodi, tuvināt to metodēm, ko izmanto saskaņā ar VEA nolīgumu, proti, praktisku apsvērumu dēļ un lai samazinātu administratīvo slogu [31].

63. No tā izriet, ka, atšķirībā no iepriekšējām direktīvām, Direktīva 2009/119 vairs nenosaka produktu kategorijas, un tas norāda uz Savienības likumdevēja nodomu ļaut dalībvalstīm brīvi izvēlēties, kurus produktus var iekļaut drošības rezervēs.

64. Otrkārt, man šķiet, ka šo interpretāciju atbalsta *kontekstuāli* elementi.

65. Pirmām kārtām, atbilstoši Direktīvas 2009/119 4. pantam "Krājumu apjoma aprēķināšana", krājumu apjomus aprēķina, "izmantojot jēlnaftas ekvivalentu" atbilstoši minētas direktīvas III pielikumā noteiktajām metodēm [32]. No vienas puses, saskaņā ar III pielikuma trešo daļu attiecībā uz "jēlnaftu" ir jānosaka jēlnaftas daudzumu summa (ko samazina par 4 %, kas atbilst ligroīna ražīguma vidējam līmenim.). No otras puses, attiecībā uz cita veida naftas produktiem saskaņā ar šī pielikuma sesto daļu dalībvalstis, aprēķinot jēlnaftas ekvivalentu, var izvēlēties vienu

[29] Skat. šo secinājumu 41. punktu.

[30] Skat. 1968. gada direktīvas 3. pantu un 2006. gada direktīvas 2. pantu. Turklāt jānorāda, ka grozītās 1968. gada direktīvas 5. pantā bija paredzēts, ka "uzkrājumi, kuri jāuzglabā saskaņā ar 1. pantu, [kas ir līdzvērtīgs pašreizējās direktīvas 3. pantam], var tikt uzturēti *jēlnaftas vai starpproduktu veidā, kā arī galaproduktu veidā*" (mans izcēlums).

[31] Skat. 15. un 21. lpp. (attiecīgi Komisijas ietekmes novērtējuma 2.2.3.1. un 3.2.4. punktu).

[32] III pielikumā ir globāli atspoguļota VEA nolīguma krājumu aprēķināšanas metode (skat. šo secinājumu 62. punktu).

no divām metodēm, proti, "a) iekļaut *visus pārējos krājumus, ko veido naftas produkti*, kuri uzskaitīti Regulas [..] Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. [nodaļā] [..], attiecīgos daudzumus reizinot ar koeficientu 1,065; vai, b) iekļaut tikai *šādu produktu krājumus*: [..] attiecīgos daudzumus reizinot ar koeficientu 1,2" [turpmāk tekstā – "b) punkta kategorijas produkti"] [33]. Tātad Direktīvas 2009/119 III pielikuma formulējumā dalībvalstīm ir tieši paredzēta iespēja iekļaut savās drošības rezervēs tikai daļu no naftas produktiem, proti, tos, kas ietilpst b) punkta kategorijas produktos. Šādas izvēles piešķiršana dalībvalstīm nozīmē, ka tās var brīvi noteikt savu drošības rezervju sastāvu, ar nosacījumu, ka ir ievēroti Direktīvas 2009/119 3. pantā paredzētie daudzumi. Dalībvalstis ir vienīgās, kam ir precīza un izsmeļoša informācija par naftas produktu valsts patēriņu, ražošanu vai importu. No oficiālajiem statistikas datiem izriet, ka liela daļa dalībvalstu, tāpat kā Bulgārija, ir izvēlējušās savās drošības rezervēs atbilstoši iepriekš minētajai otrajai metodei papildus jēlnaftai iekļaut produktus, kuri ietilpst b) punkta produktu kategorijā [34].

66. Otrām kārtām, ir jānorāda, ka vienīgais dalībvalstu brīvas izvēles ierobežojums izriet no Direktīvas 2009/119 9. panta 5. punkta prasībām, kas attiecas uz "īpašu krājumu" sastāvu, kurā var būt tikai viens (vai vairāki) no 14 šīs direktīvas 9. panta 2. punktā uzskaitītajiem naftas produktu veidiem. Katra dalībvalsts, kas nav uzņēmusies saistības visa kalendārā gada laikā uzturēt īpašos krājumus vismaz 30 dienas, nodrošina, ka vismaz viena trešdaļa no tās krājumu uzturēšanas pienākumiem tiek nodrošināta tādu produktu veidā, kuri atbilst minētās direktīvas 9. panta 2. un 3. punktam, t.i., vienai no naftas produktu kategorijām (kas uzskaitītas 2. punktā). Šis noteikums būtībā paredz, ka vismaz viena trešdaļa no dalībvalsts uzkrājumu uzturēšanas pienākuma ir jāsaglabā konkrētu produktu veidā, kas atspoguļo patēriņa modeļus (un tādējādi atspoguļo attiecīgās dalībvalsts reālās vajadzības).

67. Treškārt un visbeidzot, saistībā ar atbilstošo noteikumu *mērķi* – pretēji tam, ko norāda iesniedzējtiesa, – manuprāt, nevar apgalvot, ka mērķi nodrošināt augstu naftas piegādes drošības līmenis varētu sasniegt tikai tad, ja dalībvalstis drošības krājumos uzglabātu visus Regulas Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. nodaļā minētos energoproduktus. Gluži pretēji šajā pielikumā ietvertajiem dažādu kategoriju naftas produktiem ir atšķirīga nozīme, kad jāreaģē nopietnas piegādes krīzes gadījumos. Tas skaidri izriet no apstākļa, ka krājumu apjoma aprēķināšanas metode, kāda skaidri aprakstīta pašreizējās Direktīvas 2009/119 III pielikumā un atspoguļota šo secinājumu 65. punktā, paredz, ka, lai aprēķinātu energoproduktu jēlnaftas ekvivalentu, b) punkta kategorijas produktu [35] gadījumā tiek izmantots izdevīgāks koeficients (proti – 1,2) salīdzinājumā ar koeficientu, kāds paredzēts cita veida naftas produktiem (proti – 1,065). Citiem vārdiem, šis nošķirums starp koeficientiem liecina par to, ka ar pašreizējo direktīvu ne tikai dalībvalstīm nav uzlikts pienākums uzturēt drošības rezerves visiem Regulas Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. nodaļā uzskaitītajiem produktiem, bet šajā direktīvā, nosakot b) punkta kategorijas produktiem labvēlīgāku koeficientu, netieši ir atzīts, ka šie produkti ir lietderīgāki, lai reaģētu iespējamās piegādes krīzes gadījumā. Tāpat arī Direktīvā 2009/119 drošības rezervēs ir atļauts iekļaut "jēlnaftas krājumus", kurus apstrādājot var iegūt visas šajā pielikumā minētās naftas produktu kategorijas. Raugoties no praktiskā viedokļa, nebūtu loģiski uzlikt dalībvalstīm pienākumu uzturēt drošības rezerves pilnīgi visām Regulas Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. nodaļā minētajām produktu kategorijām.

[33] Skat. šo secinājumu 15. punktu. Mans izcēlums.

[34] *Eurostat* 2020. gada jūlija statistikas dati "The EU emergency oil stocks", kas atspoguļo, ka tikai septiņām dalībvalstīm bija "visu pārējo produktu" ("all other products") krājumi (skat. datus, kas pieejami angļu valodā *Eurostat* tīmekļa vietnē: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Emergency_oil_stocks_statistics#Emergency_oil_stocks_statistics).

[35] Šie produkti būtībā sakrīt ar 2006. gada direktīvas 2. pantā uzskaitītajiem produktiem (skat. šo secinājumu 62. punktu).

68. Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinu uz otro jautājumu atbildēt, ka attiecīgie Direktīvas 2009/119 noteikumi, lasot tos kopsakarā ar Hartas 17. pantu un 52. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram daļu no drošības rezervēm veido tikai Direktīvas 2009/119 2. panta pirmās daļas i) punktā minētie energoprodukti, ar nosacījumu, ka i) šie krājumi ir izveidoti, izmantojot šīs direktīvas 3. panta 1., 2. un 3. punktā minētās krājumu uzturēšanas pienākumu aprēķināšanas metodes un noteikumus; ii) tie ir aprēķināti atbilstoši minētās direktīvas III pielikumā paredzētajām metodēm un iii) ievērojot šīs direktīvas 9. panta 5. punktu.

D. Par trešo, ceturto un piekto prejudiciālo jautājumu

69. Ar trešo līdz piekto prejudiciālo jautājumu, kurus ir lietderīgi izskatīt kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai dalībvalsts, īstenojot Direktīvas 2009/119 3. pantā paredzētos pienākumus, var prasīt, lai uzņēmums uztur tādus produktu krājumus, kurus tas nav importējis vai kuri nav saistīti ar tā saimniecisko darbību, pat tad, ja tas rada ievērojamu finansiālu slogu.

70. Pretēji atbildēm, kas sniegtas uz pirmajiem diviem prejudiciālajiem jautājumiem, uzskatu, ka atbildei uz pēdējiem trim jautājumiem ir jābūt niansētākai.

71. Pamatojoties uz atbildēm, kas sniegtas uz pirmajiem diviem jautājumiem, ir jāatgādina, ka, pirmkārt, Direktīvā 2009/119 nav noteikts, kuriem uzņēmumiem var tikt noteikti drošības rezervju turēšanas pienākumi, tāpēc dalībvalstīm, kam ir šajā direktīvā paredzētie pienākumi, ir jāizlemj, kuriem uzņēmumiem (vai CKUS) ir jāuzglabā naftas un/vai naftas produktu rezerves, un, otrkārt, šajā direktīvā dalībvalstīm nav noteikts pienākums uzturēt krājumus visiem energoproduktiem, kas uzskaitīti Regulas Nr. 1099/2008 A pielikuma 3.4. nodaļā.

72. Tātad no tā loģiski ir jāsecina, ka dalībvalstīm ir jānosaka, kādi pienākumi attiecībā uz drošības rezervju veidošanu un uzturēšanu var tikt uzlikti uzņēmumiem, lai izpildītu no Direktīvas 2009/119 izrietošos pienākumus. Konkrēti – dalībvalstij tātad principā vajadzētu būt iespējai visiem uzņēmumiem noteikt pienākumu uzturēt drošības rezerves gan attiecībā uz produkta daudzumu, gan veidu neatkarīgi no tā, vai pašam uzņēmumam ir pats uzglabājamais produkts un/vai tam paredzētās uzkrātuves.

73. Šajā ziņā jānorāda – ja parasti dalībvalsts, kas īsteno krājumu uzturēšanas pienākumu, centīsies to darīt visefektīvākajā veidā un tātad izvēlēsies šos pienākumus uzlikt galvenokārt uzņēmumiem, kuriem jau ir uzkrātuves vai kuriem ir reālas iespējas iznomāt šīs uzkrātuves, īpašās situācijas šajā pašā dalībvalstī dēļ varētu būt nepieciešams sadalīt krājumu uzturēšanas pienākumus ārpus šī uzņēmumu loka, iesaistot arī citus uzņēmumus, kuriem vai nu pašiem nav uzkrātuvju, vieglas piekļuves šādām uzkrātuvēm, vai arī tiem nav energoprodukta, uz kuru attiecas drošības rezerves [36].

74. Tomēr, ja dalībvalsts veic pasākumus atbilstoši rīcības brīvībai, kas tai ir piešķirta ar Savienības tiesību aktu, ir jāuzskata, ka tā īsteno šīs tiesības Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē [37]. Tāpēc šādus pienākumus, kas var būtiski ietekmēt uzņēmuma stāvokli, var uzlikt tikai tad, ja, pirmkārt, tiek pienācīgi ņemtas vērā jo īpaši Hartas 17. pantā paredzētās tiesības uz īpašumu un,

[36] Šī prasība būtu pamatota, piemēram, ja valstij nav savu jēlnaftas resursu vai lielu pārstrādes rūpnīcu, lai uzturētu vajadzīgos krājumus, un tā ir pilnībā atkarīga no importa (pēc analoģijas skat. spriedumu, 1984. gada 10. jūlijs, *Campus Oil* u.c. (72/83, EU:C:1984:256, 34. un 35. punkts).

[37] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 27. janvāris, Sātiņi-S (C-234/20, turpmāk tekstā – "spriedums Sātiņi-S", EU:C:2022:56, 56.–59. punkts un tajos minētā judikatūra).

otrkārt, Hartas 16. pantā garantētā darījumdarbības brīvība, kas ietver brīvību nodarboties ar saimniecisko darbību vai komercdarbību, līgumu slēgšanas brīvību, brīvu konkurenci [38], kā arī tiesības ikvienam uzņēmumam brīvi rīkoties tādas atbildības robežās, kāda tam ir par savu darbību, ar tā rīcībā esošajiem saimnieciskajiem, tehniskajiem un finanšu resursiem [39].

75. Runājot par ierobežojumiem, kas var tikt noteikti tiesību uz īpašumu izmantošanai, nosakot šos pienākumus, turklāt jāatgādina, ka Hartas 17. pantā garantētās tiesības uz īpašumu nav absolūta prerogatīva un ka to īstenošanā var tikt noteikti ierobežojumi, kurus pamato Savienības izvirzīti vispārējo interešu mērķi. Tādējādi no Hartas 52. panta 1. punkta izriet, ka tiesību uz īpašumu izmantošana var tikt ierobežota, it īpaši ar nosacījumu [40], ka šie ierobežojumi faktiski atbilst sasniedzamajiem vispārējo interešu mērķiem un attiecībā uz sasniedzamo mērķi nav uzskatāmi par nesamērīgu un nepieņemamu traucējumu, kas apdraud tādā veidā garantēto tiesību pašu būtību [41]. Tāpat arī Tiesa saiknē ar darījumdarbības brīvību ir apstiprinājusi, ka šī brīvība nav absolūta prerogatīva, bet tā ir jāizvērtē saistībā ar tās funkciju sabiedrībā [42].

76. Šajā ziņā man šķiet lietderīgi sniegt paskaidrojumus.

77. Pirmkārt, man šķiet – nav apšaubāms, ka Direktīvā 2009/119 izvirzītais mērķis garantēt energoapgādes drošību, kā aprakstīts šo secinājumu 40. punktā, ir viens no vispārējas nozīmes mērķiem, kas var attaisnot īpašuma izmantošanas ierobežojumu [43]. Tiesa jau ir nospriedusi, ka minimālā naftas produktu piegāde pārsniedz tīri ekonomiska rakstura apsvērumus un tādējādi var būt mērķis, uz kuru attiecas jēdziens "sabiedrības drošība" [44]. Tāpēc, vēršot krājumus uz vissvarīgākajiem naftas produktiem un plaši nosakot to uzņēmumu loku, kuriem ir pienākums uzturēt krājumus, manuprāt, strīdīgais regulējums pamatlietā ir piemērots šī mērķa sasniegšanai.

78. Otrkārt, ir jāizvērtē, vai šādi pienākumi, ja uzņēmumiem, uz kuriem tie balstās, netiek izmaksāta kompensācija, nav nesamērīga un nepieļaujama iejaukšanās pašā īpašuma tiesību būtībā [45]. Lai gan Direktīvā 2009/119 nav paredzēta kompensācijas sistēma, tajā ir ietverti citi noteikumi, kas, manuprāt, ir būtiski, lai novērtētu šo pienākumu samērīgumu.

79. Pirmām kārtam, saskaņā ar Direktīvas 2009/119 8. pantu dalībvalsts "nodrošina, ka katram uzņēmumam, kuram tā uzliek krājumu uzturēšanas pienākumus [..] tiek piešķirtas *tiesības* [..] vismaz daļu no šiem pienākumiem deleģēt" [46]. Kā aprakstīts šo secinājumu 45. punktā,

[38] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 12. janvāris, TP (Audiovizuālo materiālu montētājs sabiedriskajai televīzijai) (C-356/21, EU:C:2023:9, 74. punkts un tajā minētā judikatūra).

[39] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 15. aprīlis, *Federazione nazionale delle imprese elettrotecniche ed elettroniche (Anie)* u.c. (C-798/18 un C-799/18, EU:C:2021:280, 62. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

[40] Atbilstoši Hartas 52. panta 1. punkta pirmajam teikumam visiem Hartā atzīto tiesību izmantošanas ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem "tiesību aktos", un tas nozīmē, ka pašā juridiskajā pamatā, kas ļauj iejaukties šajās tiesībās, ir skaidri un precīzi jānosaka to īstenošanas ierobežojuma apjoms (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 8. septembris, *Recorded Artists Actors Performers* (C-265/19, EU:C:2020:677, 86. punkts un tajā minētā judikatūra). Šajā gadījumā netiek apstrīdēts, ka uzņēmumu tiesību ierobežojums ir skaidri un precīzi noteikts *ZZNN*.

[41] Atbilstoši Hartas 52. panta 1. punkta otrajam teikumam, ievērojot proporcionalitātes principu, ierobežojumus drīkst uzlikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējas nozīmes mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības. Šajā nozīmē skat. spriedumu Sātiņi-S (62. un 63. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

[42] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 12. janvāris, TP (Audiovizuālo materiālu montētājs sabiedriskajai televīzijai) (C-356/21, EU:C:2023:9, 75. punkts un tajā minētā judikatūra)

[43] Pēc analoģijas skat. spriedumu Sātiņi-S (64. punkts un tajā minētā judikatūra).

[44] Šajā nozīmē skat. spriedumus, 1984. gada 10. jūlijs, *Campus Oil* u.c. (72/83, EU:C:1984:256, 34. un 35. punkts), un 2020. gada 17. septembris, *Hidroelectrica* (C-648/18, EU:C:2020:723, 37. punkts), kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/72/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu (OV 2009, L 211, 55. lpp.) 25. apsvērumu.

[45] Pēc analoģijas skat. spriedumu Sātiņi-S (65. punkts un tajā minētā judikatūra).

[46] Mans izcēlums.

uzņēmumam tādējādi ir izvēle deleģēt šīs saistības CKUS vai citiem uzņēmumiem gan dalībvalsts teritorijā, gan ārpus tās dalībvalsts teritorijas, kuras labā krājumi tiek turēti, un tas jādara "maksājot atlīdzību, kas nepārsniedz izmaksas par pakalpojumiem"[47]. Šis noteikums liecina, ka Savienības likumdevējs ir netieši atzinis, ka dalībvalstis var noteikt uzņēmumiem grūti izpildāmus pienākumus un ka tādēļ tām ir jābūt iespējai izvēlēties deleģēt tos piemērotākam uzņēmumam par saprātīgām izmaksām. Faktiska deleģēšanas iespēja tātad būtu jāuzskata par garantiju tam, ka krājumu turēšanas pienākumi ir samērīgi un nodrošina godīgas konkurences apstākļus.

80. Otrām kārtām, šajā kontekstā ir atgādināts, ka pienākuma izveidot un uzturēt krājumus piemērošana laikā un materiālā piemērošana ir ierobežota (tas attiecas uz gadu un noteiktiem daudzumiem) un nekam nevajadzētu traucēt uzņēmumiem, kuriem ir pienākums izveidot tādu naftas produktu drošības rezerves, ko tie neizmanto savā saimnieciskajā darbībā, pārdot šos produktus obligāto drošības rezervju gada beigās un tādējādi gūt peļņu.

81. Ņemot vērā sniegtos skaidrojumus, iespējamo ierobežojumu, kuri izriet no strīdīgajiem rīkojumiem, saderības ar Savienības tiesībām novērtējums noteikti ir jāveic iesniedzējtiesai, ņemot vērā Bulgārijas Republikas īpašos apstākļus.

82. Šajā ziņā šķiet skaidrs, ka uzliktie pienākumi kopumā nekādā gadījumā nedrīkst pārsniegt Direktīvas 2009/119 3. pantā noteiktās minimālās piegādes robežas[48]. Šis pienākums, ja tas starp visiem uzņēmējiem ir sadalīts taisnīgi (un tātad samērīgi), pats par sevi nevar apdraudēt tiesību uz īpašumu un/vai darījumdarbības brīvības būtību.

83. Attiecībā uz apdraudējuma tvērumu ir jānošķir divi gadījumi.

84. No vienas puses, uzskatu, ka tad, ja uzņēmumiem tiek pieprasīts izveidot tāda veida energoprodukta drošības rezerves, kas ir daļa no to uzņēmējdarbības, iejaukšanos īpašumtiesībās (un tādējādi arī darījumdarbības brīvībā) *a priori* nevar uzskatīt par nesamērīgu, it īpaši tad, ja tiem principā ir fiziska infrastruktūra vai komerciāli sakari, kādi nepieciešami jēlnaftas un naftas produktu ražošanai, tirdzniecībai, pārstrādei, transportēšanai un uzglabāšanai. Tomēr šim pienākumam salīdzinājumā ar apgrozījumu, kāds radies tā komercdarbības ietvaros, nevajadzētu izraisīt nesamērīgu vai pārmērīgu finansiālu slogu[49].

85. No otras puses, ja dalībvalsts – kā šajā gadījumā Bulgārijas Republika – savos valsts tiesību aktos paredz pienākumu uzņēmumam, kas neizmanto šo produktu savā regulārajā saimnieciskajā darbībā, uzturēt naftas produkta drošības rezerves, šādam uzņēmumam loģiski var rasties papildu izmaksas salīdzinājumā ar uzņēmumiem, uz kuriem attiecas pirmais gadījums. Tādējādi, ja starp šādiem uzņēmumiem pastāv faktiskas vai potenciālas konkurences attiecības, pienākuma noteikšana varētu radīt acīmredzami netaisnīgus nosacījumus attiecībā uz iespēju izpildīt krājumu turēšanas pienākumu, un tas būtu pretrunā ne tikai iekšējā tirgus un konkurences noteikumu ievērošanai, kura ir skaidri prasīta Direktīvas 2009/119 33. apsvērumā, bet arī ar diskriminācijas aizlieguma principam. Šādā gadījumā, kas drīzāk ir izņēmuma gadījums, kad uzņēmējs uzskata, ka viņa konkurences stāvokli būtiski ietekmē finansiālais slogs, atbilstoši valsts tiesību aktiem vai tiesvedības ceļā, veicot individuālu novērtējumu, varētu izmantot korektīvus pasākumus, piemēram, papildu izmaksu kompensāciju, vai atbrīvojumu no pienākuma maksāt par apdrošināšanu vai akcīzes nodokli, kas saistīts ar naftas produkta iegādi, vai atbrīvojumu no

[47] Šajā ziņā skat Direktīvas 2009/119 10. apsvērumu.

[48] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 1984. gada 10. jūlijs, *Campus Oil* u.c. (72/83, EU:C:1984:256, 47. punkts).

[49] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2016. gada 30. jūnijs, *Lidl* (C-134/15, EU:C:2016:498, 27. punkts).

administratīvajām izmaksām, kuras saistītas ar šī produkta transportēšanu vai glabāšanu, lai atjaunotu taisnīgus tirgus apstākļus un visiem uzņēmumiem nodrošinātu vienlīdzīgus nosacījumus.

86. Ņemot vērā iepriekš minēto, iesaku uz trešo, ceturto un piekto jautājumu, kā tie pārformulēti, atbildēt, ka attiecīgie Direktīvas 2009/119 noteikumi, lasot tos Hartas 17. panta kontekstā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar kuru uzņēmumam ir noteikts pienākums uzturēt krājumus produktiem, kas nav tā paša importētie produkti vai kas nav saistīti ar tā saimniecisko darbību, pat ja tas šim uzņēmējam rada ievērojamu finansiālu slogu, ja vien no šāda pienākuma minētajam uzņēmumam neizriet nesamērīgi neizdevīgs stāvoklis – it īpaši salīdzinājumā ar tā apgrozījumu vai salīdzinājumā ar citiem konkurējošiem uzņēmumiem.

V. Secinājumi

87. Ievērojot iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Administrativen sad – Varna* (Varnas Administratīvā tiesa, Bulgārija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem, kā tie pārformulēti, atbildēt šādi:

Direktīvas 2009/119/EK (2009. gada 14. septembris), ar ko dalībvalstīm uzliek pienākumu uzturēt jēlnaftas un/vai naftas produktu obligātas rezerves, kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas 2018. gada 19. oktobra Īstenošanas direktīvu (ES) 2018/1581, 1. pants, 2. panta pirmās daļas i) punkts, kā arī 3. un 8. pants, lasot tos kopsakarā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1099/2008 (2008. gada 22. oktobris) par enerģētikas statistiku, kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas 2019. gada 26. novembra Regulu (ES) 2019/2146, A pielikuma 3.4. nodaļu un Eiropas Savienības Pamattiesību Hartas 17. pantu,

ir jāinterpretē tādējādi,

ka tiem nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram

1) uzņēmumam, kas ir importējis Regulas Nr. 1099/2008, kurā grozījumi izdarīti ar Regulu 2019/2146, A pielikuma 3.4. nodaļā uzskaitītos energoproduktus, var noteikt pienākumu uzglabāt drošības rezerves;

2) daļu no drošības rezervēm veido tikai Direktīvas 2009/119, kurā grozījumi izdarīti ar Īstenošanas direktīvu 2018/1581, 2. panta pirmās daļas i) punktā minētie energoprodukti, ar nosacījumu, ka i) šie krājumi ir izveidoti, izmantojot šīs direktīvas 3. panta 1., 2. un 3. punktā minētās krājumu uzturēšanas pienākumu aprēķināšanas metodes un noteikumus, ii) tie ir aprēķināti atbilstoši minētās direktīvas III pielikumā paredzētajām metodēm un iii) ievērojot šīs pašas direktīvas 9. panta 5. punktu;

3) uzņēmumam ir pienākums turēt krājumus produktiem, kurus tas nav importējis vai kuri nav saistīti ar tā saimniecisko darbību, pat ja tas šim uzņēmējam rada ievērojamu finansiālu slogu, ja vien no šāda pienākuma minētajam uzņēmumam neizriet nesamērīgi neizdevīgs stāvoklis – it īpaši salīdzinājumā ar tā apgrozījumu vai salīdzinājumā ar citiem konkurējošiem uzņēmumiem.